

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Geschichte der Juden in Neumark.

Bearbeitet von

Dir. František Houra, Kdyně.

Při průsmyku Všerubském, též Kdyňském zvaném, asi 1 km od bavorských hranic, vzniklo v pradávých dobách městečko Všeruby — Neumark. Dnes je městem německým s českou menšinou, čítající asi 80 osob, ale před válkou 30 letou bývalo české, jako i okolní vesnice Hájek, Brůdek a Studánky. Ve válce 30 leté bylo české obyvatelstvo zahubeno a brzy nato usadili se tady obyvatelé ze sousedních Bavor — Němci, kteří jsou tu podnes.

V průsmyku Všerubském byl vždy čilý ruch, neboť to byla jediná cesta, kudy brala se poselství do Řezna a Mohuče, pokud Čechy náležely biskupství tomuto, pak tady chodila česká knížata, která byla spřízněna s panským rodem Bognů, kteří sídlili na hradě Burgstallu na Hochbognu u hranic českých.

A na tomto přechodu do Bavor vzniká někdy před r. 1382 osada V., zvaná později *Neu Marck vor dem Waide*, nebo také *Zum böhmischen Weyer*, dle velkého rybníku v obci V. Fr. Palacký nazývá novou osadu Novýtrh.

Dne 14. srpna 1040 odehrává se tu u Brůdku bitva českého knížete Břetislava I. s německým císařem Jindřichem, ve které český kníže vítězí. Tu zmiňuje se Palacký, že hlavní vojsko německé postupovalo dle řeky Kouby přes Osí (Eschelkamm) a Nového Trhu (Všerub) ke Kdyňi. Ovšem značí toto jen nynější pojmenování této cesty a nedá se z toho souditi, že by již v tuto dobu tyto osady tam byly.

Že však již r. 1382 V. byly, dá se souditi dle zajištěné zprávy, dle které tohoto roku obce V., Brůdek a Hájek společně opravují památný kostelík bitvy nad Brůdkem — kapli sv. Václava a zvětšují ji.

R. 1467 trpí V. a celé okolí vpády Bavorů-křížáků do Čech, kterýžto vpád opakuje se ještě r. 1468.

R. 1581 připadají V. při dělení o zboží hradu Rýzemberka Janu Vilémovi z Rýzemberka.

R. 1586 koupil V. Jan z Videršperka, ale již r. 1626 přecházejí do majetku rodiny Koců z Dobrše. Tento rod vyskytuje se v Čechách již r. 1377. Pratecem jeho je Přibík Kocík a drží Dobrš u Vimperka. R. 1479 rozděluje se rod na několik větví, z nichž druhá větev, zvaná bystrická, má pro nás důležitost, neboť její dědicové stávají se držiteli V.

Diviš Jindřich Koc z Dobrše platně slouží císaři Ferdinandovi II., který dne 12. ledna 1629 povyšuje jej do stavu panského a pak r. 1634 do stavu hraběcího.

Druhý syn tohoto Diviše byl Jan Václav Koc z Dobrše, který měl za manželku Salomenu z Příchovic. Ten měl svůj díl v Dolní Lukavici a držel též V.

R. 1650 prodává V., slouží ve vojsku a umírá r. 1652. V. koupil jeho bratr Maximilián Jiří, který zemř. r. 1656 bezdětek. V. odkazuje bratru Diviši Albrechtovi, který umírá r. 1665 jako poslední člen

Dějiny Židů ve Všerubech.

Zpracoval

Frant. Houra, ředitel ve Kdyňi.

větvě bystrické. Nato panství dostává se Václavu Vojtěchovi Kocovi z Dobrše z větvě ohrazenické.

Nato r. 1676 koupil V. Wolf Maximilian Lamingen z Albenreuthu a připojuje je ku panství koutskému, při kterém jsou až do převratu, kdy přišly do záboru a dnes jsou majetkem Družstva společné pastviny ve V.

V majetku Lamingenů zůstaly V. do smrti pronásledovatele Chodů Wolfa Maxe Lamingena, když týž zemřel, prodala panství vdova po něm Polyxena z Lobkovic r. 1697 baronu Jindřichu Stadionovi z Würzburgu, kterýžto rod držel koutské panství do r. 1908, kdy posledním potomkem po meči Filipem Stadionem vymřel.

A teprve v této době dovidáme se ze zápisů koutského panství o Židech, kteří na tomto panství byli usazeni.

R. 1714 zřízena byla t. zv. Judenreduktions-Kommission, která měla kontrolovati usazení Židů v Čechách a případně je vypuzovati.

Byla tedy předsevzata revize všech Židů a pořízen soupis na všech panstvích. A tu shledáváme v knize *Amtsrelationen* v Koutě zápis: Dne 12. října 1720 píše vrchní správce panství koutského Stadionovi do Badenska: „Dostavil se ke mně všerubského Žida syn a bez předchozího pozdravu žádal o povolení k svatbě, která se má konati dne 11. října 1720 a dodával, že skoro v celém království Českém je zvykem, že vrchnostenští úředníci a panstvo samo těchto svateb se účastní a proto že myslí, že i já s úřednictvem na svatbu půjdeme. Poděkoval jsem mu, že dovoluje si bez povolení vrchnosti se ženiti a na panství se usaditi, když přece musí vědět, co je jménem Vaší Excellence všem Židům nařízeno. Pak jsem mu zakázal usadit se na panství a aby tomu věřil, dal jsem mu dopis na městskou radu ve V. naší pečeti opatřený.“

Pak žádá vrchní v dopise dále o radu, co má činiti.

Všerubský Žid, jehož jméno se neuvádí, po zlém pořízení u vrchního v Koutě stěžuje si u krajského úřadu v Klatovech. Z dalšího dopisu vrchního je však viděti, že nepořídil a že raději se z panství koutského odstěhoval na panství sousední do Bystrice.

Dle soupisu Židů při revisi r. 1722 zjištěno bylo, že Židé ve V. byli již před 100 lety a že tam bydlela však jen jedna rodina, ostatní, kteří v soupis pojati jsou, tam přišli asi před 30 lety.

I uvádějí se v soupisu tyto žid. rodiny ve V.: Adam H a h n, přes 60 roků starý, obchodník v kůžičkách a perí, je také řezníkem, platí 3 zl. daně, bydlí v chalupě, náležející panství, vydělá ročně přes 40 zl. a je ve V. již 34 let.

Mojžíš H a h n, obchodník koňmi, také řezník, je 34letý, jeho žena se jmenuje Kitel, je též 34letá,